EFTERÅT

DIKTER AV GUNNAR MASCOLL SILFVERSTOLPE

STOCKHOLM ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1932

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna diktsamling från 1932 digitaliserades i augusti 2018. Exemplaret i Linköpings stadsbibliotek har fotograferats av. Två av dikterna är Silfverstolpes svenska översättningar, nämlingen Gymnasister i uniform av **Erich Kästner** och Det begravda hjärtat av **Conrad Ferdinand Meyer**.

Mötesplatsen.

Här har pappas stämma ekat mellan röda träbaracker. Den var hög och klar och vacker, och hans hjässa lyste vit. Skumpande i blårandiner sprang det stolta kompanit. Nyponblommen gungar skär. Sommarsolen skiner som den sken, då han var här.

7Ingen plats är tyst som denna. Här är allting bara fordom. Inte ens en fattig svordom fräser över dessa fält. Var är nu det horn, som väckte hundra kvava krigartält? Det har glömts och rostat ned. Var är nu det släkte, som gav liv åt Salbohed?

Över mässens träveranda glömskans spindelvävar sväva. Ingen tid kan dock förkväva lukten av all punsch, som dracks, och i klara sommarkvällen doftar det av hö och ax. Vinden bär försynt ett bud från ett läns kaptensboställen, sorlande av sommarljud.

8Här i mäktiga staturer har ett sturskt soldatblod svallat, medan tyska marscher skallat eller smattrat dovt som krut. Och kanhända ett förfelat ungkarlsliv har gråtit ut, då en månflod skimrat vit, och musiken hade spelat någon riktigt sorgsen bit.

Liksom lätta vådeviller löpte somrarna, som slocknat. Men ibland har luften tjocknat med ett allvars barska hot. Susa, träd, om mänskoöden, som ha dansat kring er fot! Här har många haft kvarter på sin långa färd mot döden. Här skall ingen tälta mer. Natt under kriget.

De sörjiga isarna voro ett hav kring en klippfast kasern, och över oss kvällsmolnen foro med färger av blod och av järn. Vi gingo som tröttkörda trälar i trumpen och hackande takt och hade dock ögon och själar för marsstormens prakt.

En glimt av den fattiga heden och skyarnas löfte om vår for med oss och skälvde kring leden, som fyllde en kal korridor.

10Så nådde vi sist våra sängar och lågo där tysta i ron, studenter och smeder och drängar — en generation.

Jag tror nog att mången låg vaken och lyddes med hjärtat på spänn till stormen, som sjöng över taken en uppsång för utvuxna män. Den ljumma och vårliga sunnan, som tjälen ur marken bröt loss, den hade sin egen förkunnan för oss — ja, för oss.

Den kom ju från städer, som jämnats, från skogar, som plånades ut, från jorden, som tog det som lämnats, i

gravarnas mörker till slut.

11Nu stönade natten av fasor. Nu kvedo med snyftande ton arméer av människotrasor — en generation!

De vakande hörde den dova vårstormen ta djupare tag och sågo kamraterna sova med trygghet i ursvenska drag — och sågo, med ögonen lyckta mot himlen, som flammade röd, de dragen förvridna, förryckta av omänsklig nöd.

12 Gymnasister i uniform. (Efter Erich Kästner.)

En kväll, då solen lyste röd, kom rektorn in med blicken våt. Vår klasskamrat Kurt Kern var död. Han var den första, som gick åt.

Vi sutto kvar, tills det blev natt på bänkarna i stadens park, och mellan oss på bänken satt Kurt Kern, som föll vid Langemarck.

13Vi pluggade åter fast något förstrött och flyttades opp fram mot vår. Så fingo vi höra, att Heimhold dött och Rochlitz låg dödssjuk av sår.

Herr rektor Jobst var karsk prelat för Gud och Fosterland och räckte stolt sin tyska hand åt varje liten ny soldat.

Han fick besök av Heimholds mor. Hon kom där, böjd och stum och storgrät i sitt svarta flor i vårt kollegierum.

Hans Rochlitz dog av sina sår. Vi jordade hans kropp. På tavlan skrev vår rektor opp de dödas namn och år.

14Vi höllo till vid idrottsplan. Vi sutto tysta mest. Så stupade den lilla Jahn och Braun föll därnäst.

Vår kristna rektor gjorde sig till segerns tolk med stor bravur. Vi hade skräck för detta krig. Så kom en dag vår tur.

Vi kände inte alls nå'n lust att gå i våra dödas spår. Vi hade nyss fyllt arton år, och det är ingen ålder just.

Vi tänkte på Rochlitz och Jahn och Kern. Vår rektor tog hjärtligt farväl

och höll sig hemma som man av järn med Gud och allt högre befäl.

15 Efteråt.

I.

Jag levde kanske ångestfull den mörkaste av tider. De andra blevo massgravsmull och gråa invalider.

Läs breven, som de sände hem, läs alla deras skrifter! Det mesta, som finns kvar av dem, är ändå stumma grifter.

16Gräs vajar över deras mark. Där rassla torra kransar. Långt borta, obarmhärtigt stark en annan ungdom dansar.

Ja, glöm dem, du, som inte hör till dem, som kriget väckte, men låt mig minnas, tills jag dör, min ungdoms döda släkte!

Efteråt.

17II.

Håll kvar i tidens larm och rök det sista stilla året och fånga denna vår, som strök dem sakta över håret!

Den kom till allvarstyngda män med tro och föresatser och kom till barn, som lekte än på gröna idrottsplatser.

18Var gräset någonsin så lent att röra vid med handen och sjöng så överjordiskt rent en trast i aftonbranden?

En hjälplös lycka vällde in i deras bröst med sången. Var varje timma någonsin så dyrbar som den gången?

19III.

Jag tycker, jag kan se er den dag, ni fingo vapenrock. Ni hade svårt att gå i flock med tankar och idéer.

Ni spänna brösten strama, men blodet fladdrar under hyn, och över er är aftonskyn ett väldigt Shakespearedrama.

20Ni stå där vapenföra, en ungdom med kaotisk kraft — och mindre lust än någon haft att döda och förgöra!

21IV.

Vad hade ni av värde att ge en djurisk verklighet? Jag vet blott, att ni gjorde det, allt det, ert land begärde.

Jag vet, ni kunde bära er plikt, hur kväljande den blev — och ändå skriva lugna brev att glädja edra kära.

22Ni kunde drömsjukt längta, då någon blek viol stack fram ur fältens blodbestänkta och ödsligt gråa siam.

Jag vet, ni kunde skaka av innestängd och våldsam gråt och resa er och efteråt stå leende och raka.

Ni kunde vara vänner och finna ord med hemvan klang den stund, då första linjen sprang mot fasor, ingen känner.

I dånet och i stanken, bland vrål från sönderslitna män, där levde dock och talte än den klara mänskotanken.

23Hur lyckades ni frälsa från allt förtvivlat rått, som fanns, en glimt av godhet och en glans av själens unga hälsa?

24v.

Ja, glöm dem, du, som inte hör till dem, som kriget väckte, men låt mig minnas, tills jag dör, min ungdoms döda släkte!

Jag har ju allt. Det går mig väl med varje dag, som skymmer. Så lär mig tvätta ren min själ från futtiga bekymmer!

25De sova sedan många år. Men minnet skall ej sova. Så lär mig ta var dag, jag får, som vore den en gåva!

26 Förvandling.

I somras var du mest ett vackert djur. Det var dig lycka nog, att kroppen lydde vart flyktigt infall av en utsövd hjärna. Det morgonkalla vattnet, som du dök i och luften, som du klöv med pilsnabb fart, berusade din ungdom som ett förspel till någon äventyrlig parningslek. Mot sommarns ljushav slungade du hänförd all kraft i din gestalt och dina sinnens hunger och törst, som kuvats alltför länge.

27Nu är det höst och det har hänt dig något. Ett oavvisligt allvar mötte dig och tvang dig stanna med en enkel åtbörd. Mörkt är ditt ansikte i dag, min vän! I höstens skugga har det hänt dig något, mot vilket allt som förut skett är intet. Nu är du med, nu har du tagits in i världens brödraskap av starka män, som bära ansvar och som skapa ordning. Se människan, som plötsligt brister fram ur dina unga, grubbelfria drag!

28 Ariel.

Min sommarglädje varar kort, och svårnådd är den ro, jag njuter. Snart driver hjärtats vånda bort dess sorglösa minuter.

Men du skall bara vara glad från det, du höjer rösten i vårens sista psalmversrad, till dess du ropas upp på hösten.

31Du släpper lös din friska själ i varje snår och dunge och hör till grönskan likaväl som någon fågelunge.

Du badar timtals i vår vik, och ingen kan förtycka en fisksnabb vattenandes skrik av formlös sommarlycka.

Du rider vall med bara ben i solnedgångens timma och smälter in i glödrött sken och glider ned i svalgrön imma.

Vi se dig plötsligt rusa in, en grabb på elfte året, en Ariel med solbränt skinn och boss och strån i håret.

32Din röst med gälla fågelljud i rummets dunkel ekar. Så tala, yra sändebud från halvt förgätna lekar!

Å, låt oss tyngdlöst driva ut, där sommarn går i blom och fröar och lägga till en tyst minut vid robinsonska öar!

Det luktar jord och hö och tång av dina tunna kläder. Å, låt oss känna än en gång vår barndoms aftonväder!

Du somnar i den nattblå ron så lätt som fågelungen, då julidagens sista ton är ljuvligen förklungen.

Efteråt.

33 Midsommarnatt. I.

Din mun är mig nära, fuktig och tunn. Jag älskar ju, kära, din mun.

Varför drog du mig hit, där syrenen står vit i dunkelblått sken — varför drog du mig hit?

Låt mig stryka din arm, som sträcker sig opp mot en sky av syren — låt mig ta i din kropp

34Nej, spring inte från mig, nej, gå inte bort! Vår dag var så lång. Vår natt är så kort.

På dig har jag väntat vart år, som jag fick. Så vänd dig emot mig och ge mig din blick!

Du får inte tveka. Sekunden är dyr. Det skimrar där ute. Det blåser. Det gryr.

Jag rör vid din kind. Den är våt. Välsignad, välsignad din lyckliga gråt!

35II.

Jag stänger dörren till vårt gamla sommarhem och står ett tag och ser på rymdens blekblå glans och tänker på att barnen dansa någonstans i denna trolska luft — och ängslas smått för dem. Nu ha de alla slagit ut. Det är fullkomnat. Må det bli vacker växt av det, vi vakat över! Så går jag in till vårt. Tänk, att du redan somnat! Nå, dagen var ju lång och böljesuset söver. Du har nog åldrats litet på det sista året. Ditt öra är så vitt, din tinning är så tunn. Du är väl inte sjuk ... Å, Gud, din unga mun den natten, då syrener gungade kring håret!

36Jag hör dig andas jämnt och lugnt och får igen den klara stillhet, som du bredde över världen, men utanför din säng, min stackars trötta vän, ser jag en bit av aftonhimlen och av fjärden. Förbi din sovande gestalt ett nattmoln seglar, som en gång kom mitt bröst att darra till av gråt och bortom dig det bleka, tysta vattnet speglar min ungdoms outsägligt vita skärgårdsbåt. Förbi och bortom! Bara bortom och förbi! Med skimret i en sky och med en doft i vinden når mig i natt den värld, jag en gång levde i. Du är väl inte sjuk. Du är så blek om kinden ...

37 Syskonkretsen.

De hade varit hemma allesamman en jul så vacker som i gammal tid men kommo ej att riktigt talas vid förrn sista kvälln, vid sista spiselflamman. Det stora fönstret gnistrade av kyla, och över deras gård sken månen klart. De talte öppet om sin egenart. De hade ingenting att skyla ... Och så till sist, när brasan tagit slut, de kommo fram till det, de alla ärvt, till det, som livet kanske mästrat kärvt men aldrig lyckats plåna ut.

38De togo fram föräldrarnas porträtt från unga år — och fast det blekts av sol, så stod det ännu kring det som en lätt och smeksam doft av späd viol. I dessa mjuka, fina anletsdrag, som fingo färg av blodets heta strömmar, fanns det fördolt, som skulle ge en dag sitt dunkla brus åt barnens drömmar och vara med i det, de starkast kände och snyfta ut i deras nätters gråt och lära dem att, vad som hände, så kunde de dock aldrig skiljas åt.

Nej, aldrig skiljas helt — hur mycket, som drev dem från varann och röck och slet. De hörde hop ändå, ty syskontycket var mest en längtan till gemensamhet. Rakt genom orden kunde de förnimma en nedärvd ton med trygg och hemvarm klang, och över deras skämt kring bordet sprang en barndomsdagers muntra solskensstrimma.

39Och detta, som nu fyllde dem till brädden — det skulle blandas bort hos nya släkten, det skulle stanna av med andedräkten, då döden kom till ungkarlsbädden!

Där gled ett månkallt skimmer på tapeten och frös till is dess sommarblonda mönster, och hotfullt tryckt mot rummets stora fönster stod stirrande den stumma evigheten.

40 Modern.

Ingen fann på att kalla din gärning stor. Åt tio barn var du mor, och de blevo vuxna alla.

Någon gång kom det en tid, då kanske du kunde tycka, att allting artat sig väl, men kände du någonsin frid, kände du riktig lycka fylla din trötta själ?

41Två ting fick du pröva på:

att ängslas och försaka.

Det var bara att gå och gå

och oavlåtligt vaka.

Den tid, då de voro små,

var det skolgång och kläder och mat

och misstro mot varje ny kamrat

och läxor, du hade svårt att förstå

— och så, när de somnat och natten led,

en oro, en svart profetia

att inte de alla skulle bli med

och gagna det heliga land,

som fyllde ditt hjärta ibland,

då du sjöng om "du gamla, du fria".

På höstarna reste de hemifrån. Du stod där en tafatt minut och såg på ett regnvått tåg en volontär eller teknolog, som såg så fundersamt högtidlig ut, din lilla gosse, din vuxna son!

42Du traskade hemåt ledsen och våt. Där fanns många ännu att laga åt och lära att räkna och plugga — men över en säng gled en skugga.

Det gick ganska illa

för några, du följt en septemberdag.

Du tog deras nederlag

förunderligt stilla.

Du vakade bara mera än förr

över dem, som du hade kvar

som blod av ditt blod och själ av din själ

— och så kom den sista och tog farväl

och stod i din dörr

som fullväxt karl.

De gästade hemmet på korta besök. Ett år var det någon, som strök dig meddelsamt mjukt över pannan och nämnde ett främmande namn.

43Ett annat år kom en annan.

Så vidgade åren din ring.

Så vidgade åren din famn.

Nu blev det bara att fara omkring

och vakta på någon, som gick

med skötet tungt och drömmande blick

och bära till dopet ett barnbarn, som grät.

Men satt du med händerna lösa i knät,

så hörde du kring dig en stigande kör,

ett myllrande släkte att ängslas för.

Det var barn, som ropade efter vatten,

då ingen vakade över dem,

det var ungdom, som grät mot en huvudgärd

någonstans där ute i natten,

det var vuxna, som längtade hem

från besvikelsens värld.

Den stam, som sprang ur ditt sköte

och växte sig stark och stor,

gick oro och ångest i möte.

Långt framme i avlägsna led

var du ännu med

som en rolös mor.

44Nu är du ju bara ett vissnat kött. Det var trött. Det är dött. Men över det fattiga stoftet står en väldig gestalt

— din kärlek, som ville och mäktade allt under jordiska år.

45 Det begravda hjärtat.

(Ëfter Conrad Ferdinand Meyer.)

Jag tänker på en gammal dröm. Det var i mina vilda år, då blodets safter jäste jämt. Min mor satt ofta sorgsen då. Så kom en dag ett otäckt brev — vad där blev sagt, det vet jag ej. Min mor tog sig med handen snabbt till hjärtat, som om det stod still.

46På natten hade jag en dröm. Jag såg min mor, som smög sig bort till barrskogsdungen på vår gård med spaden i sin tunna hand. En grav hon grävde, lade tyst ett hjärta där — och strök så ut vart spår av graven och försvann.

47 Fröken.

Min stygga hosta skall nog tystna snart. Ja, jag skall dö. Jag vet det visst och klart. När parken ångar het av sommarblom, så är min gamla plats vid fönstret tom. Mitt liv gled mest förbi i bleka dygn och gav mig blida ord och knappnålsstygn. Jag tänker på de många år, jag fick, men det jag minns — det är ett ögonblick. Ja, du har glömt det! Intet återstår av mig, mitt varma liv, i dina år. Och om du minns mig, ler du som man ler åt någon dräkt, som ingen brukar mer.

48En blåsig höstkväll, fylld av fladdrigt ljus, kom du beslutsamt till mitt tysta hus. Vi stego upp och gingo sakta ned i parken, där den svarta stormen kved. Vi vandrade på våt och vissen jord, och du kom nära mig med heta ord. Runtom oss dånade en hopplös höst. Den stund, jag grät av glädje vid ditt bröst och tiden för ett ögonblick stod still — det var den stunden, som jag föddes till. Det blev ej mer. Mitt liv gick utanför. Jag viskar dock ett namn den natt jag dör.

Efteråt.

49

Sista augusti.

"Skall du inte gå in? Du är gammal, min vän. Det blir fuktigt i luften, då solen går ner." — "Låt mig stanna en stund! Hör du syrsorna än? Jag kan inte höra dem mer.

Är det daggigt på fältet? Känn efter ett tag! Å, det luktar så friskt, som då gräset är vått! Det är slut på den vackraste sommar, jag fått. Det är sista augusti i dag.Nu ha sländorna slutat. Jag såg från min stol deras glittrande lekar helt nära min hand och så långt bort i skugga och långt bort i sol. Jag såg blåsten, som tog dem ibland."

"Nej, du måste gå in! Det är kyligt och klart. Du är äldre och tröttare än du vill tro." — "Jag vill vänta på mörkret. Det kommer ju snart. Jag vill vänta på stjärnljus och ro.

Ser du skenet i väster? Snart slocknar det matt. Det är allt, som blev kvar av en sommar, som brann. Jag vill se det, mitt hjärta, så länge jag kan. Det är sista augusti i natt."

— "Å, din puls är så het och den bultar så hårt! Du får inte stanna en enda minut." — "Jag är gammal. Förlåt mig! Det känns lite svårt, när den yttersta sommarn är slut." En död.

Han talte nyss. Han satt vid detta bord. Vi borde nog ha lyssnat mera spänt, ty allt hans öga sett, hans hjärta känt fanns med i luften kring hans stilla ord.

En blick är skimret från en väldig värld. Den säger allting om hur livet var. Ett ord, som flyktigt genom rummet far, är blåst och solsken från en livslång färd.

52Han levde nyss. Han satt vid detta bord med sina många år av lust och nöd. Vad det är stort det sken, du släcker, död Vad det är rikt det stoft, du kväver, jord!

53 Hemkomst. Till M. G.

I.

Du sitter rak i bilen, och kring ditt huvud spelar den varma vinden fritt. Det är den sista milen, där allting dock är delar av det, som varit ditt.

Du sitter tyst och spanar. Din blick är rörd av drömmar och ändå fast och stark.

54Så mumla, gamla granar och brusa, svarta strömmar och dofta, lingonmark!

Jag ser, då vägen svänger, att du ej mer kan följa med ögat varje sten. Den nya vägen spränger en bräsch, där rågar bölja i sommarsolens sken.

Din väg skall ej befaras. Nu grönskar den av späda och gravkullsmjuka strån. För dina steg den sparas. Där får du ensam träda osynlig fjärranfrån.

55II.

Vi ha en fläck på jorden, som är för alltid vår. Så vräk oss ut i stormen i skoningslösa år!

Så skingra allt vi äga, driv bort i eld och rök den, som med milda händer en gång vår panna strök!

När allting annat brister, ha vi dock alltid kvar en mark, som ger oss sötman från gamla, kära dar.

56Vi ha en rönn som susar. Vi ha en trädgårdsplan och syrsors gälla gnissel och doft av astrakan.

Vi ha en fläck på jorden att alltid hålla av. Vi ha ett hem på jorden och under det en grav.

57 Skridskolov. 1

Han, som var halt, fick inte vara med, och dock till hamnen linkade han ned och satt där bland oss, svängande sin krycka, en blek gestalt i klassens röda lycka. Så bar det av på blank och pipig is med långa, morska skär på pojkars vis. Jag kom att se mig om ett litet tag; i denna hårda luft var han så svag, där med sin rygg i krum och tum för tum han drog sig hemåt till sitt unkna rum.

61Han glömdes snart, ty dagen blåste in

sin friskhet i den själ, som då var min.

En urväxt pojke hissnande förnam,

hur kroppen tänjdes, där han svepte fram

och i hans pulsar bultade och brann

en okänd glädje över att bli man.

Vi gjorde strandhugg, där kamrater bott.

På stranden lågo båtarna, de rott,

och det var frost på badhusbryggans plankor

och vinden slet i villans vildvinsrankor.

Vi komma fram, en tröttkörd femte klass till någon fjärran vik med manshög vass, och aldrig blev vår matsäckssmörgås äten på någon plats, som var så gudsförgäten. Vi tyckte att vi nått på upptäcktsfärd en mossbelupen, vresig forntidsvärld. Och nya fjärdar lockade oss hän, tills mellan strandens rimfrostvita trän vi sågo — majestätisk stolt och rak — en slottsfasad med ärggrönt koppartak.

62II.

Man låg på natten i sin ensamhet med värk i lederna och kinden het och hörde väckarklockans jämna knäpp. Då kom han med sin krycka och sin käpp. Han stod där böjd och flämtade och kved som då vi gnott och han ej hunnit med:

"Sträck på din kropp och låt mig se din blick! Den är så frisk och klar av allt du fick! Ge mig din hand som vore jag din vän! Där spelar hela dagens frihet än. Ja, jag skall gå! Jag vet, jag inte hör till dem du lever bland och lever för.

63Men jag skall komma åter många gånger som leda kommer och som rolös ånger. Var gång du skall en riktig lycka möta, hör du i närheten min krycka stöta. Jag är ej alltid lemmalytt och halt, ty jag har makt att ändra min gestalt. Jag är en hungrande, då du är mättad. När du är omtyckt, är jag förorättad. Jag står och huttrar vid din fönsterkarm och ser på dig, som sitter nöjd och varm.

Jag är ditt samvete, som med min krycka och med mitt lyte grumlar all din lycka, och du skall hata under goda år den svarta hamn, som går i dina spår. Men, när du själv en gång blir slagen lytt och när din mättnad blir i hunger bytt och när du stötes bort och plötsligt hör till dem, som stå och frysa utanför — då blir du glad att se mig vid din sida, en tyst och tålig vän bland dem, som lida."

64 Resenären.

Väl mött i afton, resenär! Vi sitta här i var sin vrå, och tåget rusar, tåget bär oss bort på snabba hjul. Jag undrar, om du tänker på en snöig gård vid snöig väg. Förlåt mig, trötta granne — säg, du skall ju också hem till jul?

Väl mött i afton, resenär! Vi resa långt, långt bort, där ingen fridlös ängslan är men någonting, som liknar ro.

5. — Efteråt.

65Du kommer dit med hjärtat torrt. Stig in i salen och sitt ner och känn att skymningsdagern ger dig kraft ett ögonblick att tro!

Sov i din moders fasta hus, där luften tycks dig varm och len och vakna i välsignat ljus,' då dagen stiger morgongul! Tag djupblå natt och gryningssken! Vi resa långt, långt bort, min vän. Vem vet om någonsin igen vi resa hem till jul?

66 Sommardag. I.

Gryningens ropande gök

väcker mitt hjärta, som somnar den stund

ängarna drunkna i guldstoft och rök.

Sorglöst det slår mellan mattgröna rågar,

vaggande ljumma i ron,

darrar i hagar, där dagrarna spela

lätt över nyponblomsbågar,

spända med flickmjukt behag.

Snart ligga lemmarna stela.

Tack för jag lever i dag!

67Brisarna bära och strö

ångan från kvällsvarma rosenkvarter,

lukten av smultron och nyslaget hö.

Allt är så svenskt, att jag känner det hugga

underligt hårt i mitt bröst.

Blundar jag, hör jag hur björkarna svalla,

anar hur solglimt och skugga

jaga varann i mitt hår.

Snart ligga lemmarna kalla.

Tack för jag lever i år!

68II.

Nattmolnen skina vita som öar i drömmens vindlösa arkipelag. Tack för vi levat i dag, jag och de mina!

Över vår vila, över vår glädje ha löven rört sig och susat i ett. Blanka i blicken vi sett svalorna pila.

69Ännu i sena aftonen klingade ropen. Nu har det sista dött hän. Trött under nattstumma trän går jag allena.

Skuggorna tätna.

Når mig en vindfläkt från somrar, slösande här med sin doft, medan vi multna till stoft, hopplöst förgätna?

70 Vinter.

I.

Snöyran välvde

sitt skum över dungarnas ris.

Det var som om barndomen skälvde

i luften på underligt vis.

Snömoln bli kära bara de komma som förr, och hjärtat kan känna sig nära en frostbiten gren vid din dörr.

71Ingenting hände.

Det var dagern blott, som blev skum. Det var stormens dån, då jag tände en lampa för oss i ett rum.

Ingenting hände,

och fjärran från lyckligt och svårt, vi talade sakta och kände att detta, att detta var vårt.

Allt ditt elände skall få dig att längta en gång till dagar, då ingenting hände, men tystnaden löste en sång.

72II.

Min sula gnisslar mot en spik, som sticker upp i golvets trä. Här är en vinterdag sig lik med ro och lä.

På himlen, där det sopats rent, står nu en strimma blank och gul. Det börjar snöa fint och lent. Det är till jul.

73Så låt mig bara andas ut i rummet, där jag kröp på knä! Jag.stannar kanske en minut i ro och lä.

Den vilan ger mig glädje nog! Sjunk, vinterskymning i mitt rum och, rassla julsnö i min skog, tills jag blir stum!

74 Socken färd.

Jag går över frostiga ängar med snö mellan styvnade strån. Det sjunger i stolpar och strängar till kvällsvindens nordliga dån.

Det låter så övergivet som något på främmande ort. Det sjunger om allting i livet, jag borde ha känt eller gjort.

75Jag hör på de taktfasta stegen, att denna min ensamma färd, den för mig blott in i min egen, min enda verkliga värld.

Jag ser ju, hur dungarna rita konturer, som snart glida hän och bli i det blånande vita en svävande aning av trän.

Och här har jag lärt mig att stava. Det brusar i skolgårdens alm. Och här skall man en gång begrava mitt stoft med en bön och en psalm.

Min fattiga hembygd, i långa befriande andetag jag dricker som blomsterånga din doftlösa vinterdag!

76Allt detta skall stanna och bli till en moderlig tröst, som stryker sin hand mot min panna och smyger sig in mot mitt bröst.

Men bortom den ron skall jag höra från strängar, som själen har spänt, den bragd, som jag aldrig fick göra, de känslor, jag aldrig har känt.

Du lena mörker, som sänker din vinges dun kring din son, vad båtar den frid, som du skänker, mot snyftningar fjärranifrån?

77 Medelålder.

I.

En gång var huden tunn och ofta sårig. Man tålde inte goda röster ens. Det vet ju alla, hur det känns att vara tjuguårig.

Man levde helt i ensamhetens stunder. Där rustade man hjärtat till försvar, och trotset steg och sorgen var en sorg med jubel under.

78I oron fanns en lycka utan namn. Snart skulle viljan tala i en bragd och all ens ömhet, härligt outsagd befrias i den endas famn ...

79II.

Vad är min ensamhet i år, i dag? Den blev ej vackrare med tiden. Du skall ej se den. Rör ej vid den! Den är ett nederlag.

Den väntar ej. Den hoppas ej. Den vet, att den består till sista stunden och att den möter stum och bunden en ordlös evighet.

80Och ändå lever, ändå längtar jag! Var dag, som kommer, ser jag fram emot. Min ensamhet i dag är längtan utan bot.

6. — Efteråt.

81III.

Din mun är vek men hårdnar fort till isande förakt.

Nu är den hård. Vad har jag gjort, vad har jag sagt?

Du är så ung, och ändå hör du fläkten av den storm, som pressar orden innanför min medelålders säkra form.

82Var lugn! Till nästa gång jag lär den sura läxa, som du gav och blir en man, som ej vet av fåfängliga begär.

Då skall jag tala klart och lugnt, som om jag intet vet om hjärtats stackars sjuka punkt och om min ensamhet,

som om jag intet vet om elden kring allt ungt.

Och står jag i en sommarnatts fördrömda månsken vid ditt hus, så står jag inte där i ljus. Jag vet min plats.

83IV.

Nu är din dag till ända. Ditt fönster står på glänt. Och dig kan allting hända, och mig har föga hänt.

Jag vet min plats. Jag rör mig ej undersamt som du. Sensommarklart framför mig står hela livet nu.

84Du sover. Allt är stilla. Du sover ung och blond — och intet får förvilla mitt fattiga förstånd.

Mot fönstret bryts en andning i nattens vita luft. Mitt ord skall vara: sanning, mitt ord: förnuft.

85 Syrsorna.

Sensommarnattens svarta gräsplan sjunger hur länge och hur vida kring jag går. Så sjöng ej mörkret någonsin de år, då hjärtat levde på sin egen hunger.

Långt varmare än sång i trädets krona är denna nattmusik vid trädets fot. Det är ju jorden själv, där jag slog rot, det är ju mullen själv, som jag hör tona.

86Så brusa, jättekor, från mörka strån om detta enda vissa, mig blev givet — det stycke jord, som skänktes mig med livet och mullen, som jag aldrig slipper från!

87 Mörkret och blåsten.

Den gråa dag, då sommarn tog farväl i långa, bleka timmar gav mig föga, men mörkret är hugsvalan för mitt öga och blåsten skingrar oron i min själ.

Du, barndomsvarma mörker, du, som går och söver markens gräs och söver träden, du, blåst, som mumlar dina sorgsna kväden, så som du mumlat dem i tusen år!

88Jag smälter in med allt jag var och är i detta svall och denna dova jämmer. Det finns ett höstligt mörker, som ej skrämmer. Det finns en ödslig blåst, som är mig kär.

Jag vet ej, när jag går och vet ej vart. Jag vet blott ett, och detta enda tröstar: här skall man minnas mig i några höstar, då natten kommer brusande och svart.

89 Kantat

vid Uppsala universitets fyrahundrafemtioårs- jubileum den 15 september 1927.1

t

Nu dåna gamla klockor omkring en helig ort, och tungt som fågelsvärmar dra seklerna förbi. Se, svarta kappor fladdra, och genom Minnets port går fram den döda ungdom, som fostrats här som vi!

Den träder oss till mötes i leende gestalt. Den kommer blek av oro och tveksam och försagd. Du blonda, svenska ungdom, i dig vi hälsa allt, som gav vår tanke frihet och blev vår andes bragd!

1 Nägot förkortad och omarbetad 1932.

93Omkring dig blåste kriget med nordans mörka vin och du fick gå i solen på fredens trygga jord. Du talade med

klangen av harneskhårt latin, tills du lät tanken spela i friska, svenska ord.

Vem räknar alla kvällar, då tusen kamrar tänt för unga andars envig ett milt och stilla ljus, och ingen täljt de morgnar, som funnit en student med blicken blank och lycklig av nya tankars rus!

Här tuktades det vilda, som stormade för hårt. Här väcktes veka viljor till mod och tillförsikt. Och sången gav sin lisa för allt, som kändes svårt och tumlade i visor och steg i svärmisk dikt.

De svarta leden bölja. Ur skumma grifter går en här av jordad ungdom i dagens solljus fram. Vi hälsa er i skimret av skiftesrika år, studenter av vår egen, vår blonda, svenska stam!

94II.

De drogo ut i världen, men andan levde kvar, och över altarhärden steg lågan rak och klar. Välsignad denna flamma, som genom sekler glänst och kallar än till samma försynta altartjänst!

Den här, som lågan tände och vigde till ett kall, med bitter visshet kände att lekens tid var all.

95De andra fingo ärva den värld, ni drömt för er. Men stålögd steg Minerva till edra kamrar ner.

Hon lönte ej med ära. Hon mätte njuggt ert bröd men gav er kraft att bära all prövning, livet bjöd. De tysta nederlagen tog glömskan i sin famn, men hög och ljus stod dagen kring segerns stolta namn.

Flyg ut, vår sång, och tona med tungt och praktfullt brus i lönnens gamla krona, som hägnar Geijers hus!

96Vår sång vill fylla staden med gammal klang och ny. Flyg ut och sjung bland bladen på höstligt Hammarby!

7. — Efteråt.

97III.

Alma Mäter, under sekler sände du din ungdomsskara ut att skänka kraft och klarhet åt en kall och torftig

värld.

Den blev sliten, den blev grånad och den hade svårt

att vara

allt den en gång drömt i skenet från en klassisk altar-

härd.

Men där luthersk anda talte stark och from i svenska

bygder,

och där rättens klinga blänkte, hugnad skänktes den

som led,

98och varhelst en enkel skola blev ett hem för romar-

dygder,

där var verket, som vi hylla, där var segerkraften

med.

Seger vanns i ödemarker, och där restes inga vårdar åt den tro, som brann i stormen, och den vilja, som

höll ut.

Så flyg bort, vår sång, och klinga över fjärran kyrko- gårdar,

där den tysta hjältesagan stupade i mull till slut!

Det förflutna följer med oss, och mot dagarna, som

randas,

bära vi de gångna seklen och vår egen korta tid. Var vi vandra, var vi verka, skola våra lungor andas döda viljors heta strävan, döda hjärtans tappra strid.

99IV.

Dagen är helgad och vigd åt ett minne. Kransarna rassla i åldriga hallar. Fanorna lyftas i höstrymdens ljus. Känner du seklernas pulsslag här inne, hör du, hur ungdomen brusar och svallar frisk som en majstorm kring minnenas hus?

Verket är gammalt, och dock genom åren skonat för multnande, hopplösa höstar, orört av vintrarnas isfläkt det stod. Alltid det vände sitt fönster mot våren, ungt av en ande, som tror och förtröstar, livfullt och hetsigt av ungdomens blod.

100Stor var den eldiga kraft, som föröddes. Kampglad är ändå den genius, som kallar skarorna samman i höstrymdens ljus. Verket är nytt som den dag, då det föddes. Hör du hur ungdomen brusar och svallar frisk som en majstorm kring minnenas hus?

101v.

Nu dånar gamla klockors malm mot rymdens gyllne ro. Vi samla i en uppbrottspsalm vår längtan och vår tro. Vårt verk skall ödmjukt taga vid, där andra fyllt sitt värv och hävdas manligt i en tid, som nalkas bistert kärv.

Så låt vår strävan till bedrift bli ständigt högre ställd och låt det flamma i vår skrift av nya tankars eld!

102Vi gå att söka dolda ting. Vi gå i dunkla land. Låt mörkret sprängas runt omkring av facklan i vår hand!

Och skänk åt våra täta led en dristig föresats, en tapper lust att vara med på andens tummelplats! Du hjärtats gamla lära, giv ditt enkla, stilla ord till motto åt ett jordiskt liv, som snart blir bara jord!

Snart är vår arbetsdag förbi, och handen sjunker svag. Tag mot oss, land, och låt oss bli en makt vår korta dag!

103Vi äro lågor på en härd, som hrinner undanskymd och vingar, rustade till färd i en omätlig rymd.

104 Finn Malmgren.

Vid avtäckningen av minnesstoden i Uppsala den 1 november 1931.

Så står du vid Västmanlands-Dala

och lyfter ditt huvud bland fallande blad

mot höstdagens isiga sky!

För blyg är du kanske att vara staty

i ungdomens kritiska stad

och blyg, när du tvingas att tala:

"Jag levde ej länge, men ingen

får ömka sig över det liv, som blev mitt.

Mitt liv var min ungdom, som rörde sig fritt

och bars av en oro i vingen.

105Min rikaste glädje försmådde att bullra. Den mumlade blott några fattiga ord. Men allvaret var en kamrat vid min skuldra i prövningens stund som kring festernas bord. Nu vet jag, att borta vid levnadens gräns bli ögonen klara och rena — och vet, mina vänner, hur härligt det känns att bära ett ansvar allena!"

Vi svara: "Du gick här som enkel student,

för flärdlös att låta oss ana,
hur viljan, som brann i ditt bröst, hade tänt
en norrskensrymd över din bana.
Du växte ifrån .oss. Din blonda
och raka gestalt blev en segerfanfar
— och fyllde vårt hjärta med vånda
i väntans förfärliga dar.
Och så, medan isarna smälte
på vidder, som voro dig kära, sprang fram
ur svärmar av flämtande gnisttelegram
en bild av en döende hjälte.
106Vi åldras och åren bli njugga
och allt det vi gjort, tycks oss halvgjort och smått.
Vi hälsa, Finn Malmgren, din skugga.
Vi hälsa den gärning, vi aldrig förmått.
Du står, där studenterna rasa.
Du står, där de segrat och ömkligt förgåtts.
En karl, som ej kuvas av fasa.
En skarpslipad tanke. Ett pojkaktigt trots.
Det kan inte hjälpas — du tvingar
dig på dem, som röra sig under din stod
och lär dem att ungdom är vingar
och längtan att offra och leende mod.
En dag skall ur massornas vimmel
dig nalkas den rätta, som stannar och ser,
hur högt över Luthagens gråa kvarter
välvs hjältarnas stormröda himmel."